

Kommunal økonomisk Bærekraft

Ordfører Geir Waage

2007

- Terra – tap 222 mill. kr (opererte med marginale driftsmarginer)
- Ordfører Geir Waage: «Rana kommune skal ikke på Robek»

2011

- Vesentlig høyere ressursbruk enn sammenlignbare kommuner
- Det langsiktige omstillingsløpet starter

2014

- Omstillingsoppgaven vokser – 128 mill. kr i perioden 2015 - 2018

2015

- KØB med handlingsregler og trekanten introduseres i budsjettprosessen

2016

- 40 års perspektivanalyse

2017

- Nytt skolestrukturvedtak – med rammer satt i budsjett/økonomiplan basert på KØB-kommunikasjon

2019

- Har i perioden 2011-2019 omstilt for 236 mill. kr
- Omstillingsoppgaven i 2020-2024 er på rundt 70 mill. kr

Langsiktig styring

Budsjettvedtak kommunestyret 14.12.2015:

- **«Økonomisk perspektivanalyse:** Rådmannen bes om å framlegge en økonomisk perspektivanalyse som viser befolkningsutvikling, gjeldsgrad, nedbetalingsplan og egenkapitalsituasjon for kommunen i et 40 års perspektiv».

Langsiktig styring

- Kommunal omstilling tar tid og vil gå over flere valgperioder.
- Der er viktig å planlegge langsiktig for å sikre en riktig og stø kurs.
- Viktige styringsverktøy:
 - Perspektivanalyse og handlingsregler etter kommunaløkonomiske bærekraftprinsipper

Vi må på rett kjø!l!

- Gjør vi ingen ting vil situasjonen trolig forverre seg og det blir behov for mer drastiske tiltak
- Vi må unngå «økonomisk forlis»
- Vi trenger felles forståelse, langsiktighet og en rød tråd til nye måter å løse kommunens oppgaver på

Politisk forankring

- Alle partier – «det er behov for handlingsregler.»
- Alle partier – Ønske om å ikke ødelegge for neste generasjon.
- Modellen er vanskelig å misforstå.
- Modellen er et fast referansepunkt
- Fordel at modellen baseres på Riksrevisjonens undersøkelse.

Budsjettprosessen

Ranamodellen

- Den røde tråden

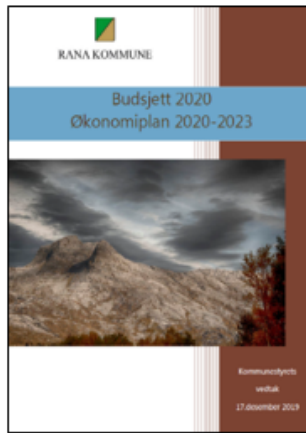

Den røde tråden....

Hva ønsker vi å oppnå?

Hvike økonomiske rammer og mål ?

Hva skal min enhet levere?

Hva forplikter jeg meg til ?

Hvor langt er vi kommet?

Hva ble resultatet?

- **Budsjett** – dette vil vi oppnå - så mye koster det!
- **Årsregnskap** – slik ble resultatet, så mye kostet det!

KØB - prosjektet

Samarbeidsprosjekt mellom

- NORD Universitet
- Fylkesmannen i Nordland
- Rana kommune

Startet i 2016- avsluttes høsten 2020

- Formidlingspakke: Utvikling av modeller og formidling av økonomiske mål og resultater. Video lanseres i oktober.
- Undersøkelser – hva påvirker kommunaløkonomisk bærekraft?
- Omdømmebygging – fra Terrakommune til KØB-kommune

Handlingsregler og Kommunal økonomisk bærekraft

- Bakgrunn

- Kommunestyret har behov for retningslinjer for hvor mye penger vi kan bruke.
- Hvordan kan vi rigge økonomien uten å påføre kommende generasjoner økte belastninger (langtidstenkning)?
- Hvor mye kan vi bruke på drift totalt (driftsramme)?
- Hvor mye kan vi bruke på investeringer (investeringsramme)?

KØB-modellen bidrar til gode beslutninger og langsiktig styring

- Gjør økonomisk informasjon forståelig.
- Langsiktig styring gir handlingsrom til politiske veivalg
- Gir forutsigbare kommunale tjenester
- Styrker kommunens samfunnsrolle

Ny skolestruktur

- Ny skolestruktur vedtatt av kommunestyret i juni 2016
- Gir en gjeldsgrad på 128 prosent i 2030
- Lampene blinker rødt under budsjettsamling høsten 2016

• Forelår å slå sammen alle de bynære ungdomsskolene • Den nye ungdomsskolen på Ytteren kan bli ny barneskole

Vil bygge en ungdomsskolecampus

RANA: - En skole som vil gi spennende muligheter og revitalisere et bysamfunn.

MARIT ULRIKSEN
marit.ulrikse@ranablad.no
961 29 898

Skoleluf Lillian Nærem spurte ikke på konflikten da hun presenterte for foreldre og lærere det hun, og administrasjonen i Rana kommune, mener vil være det mest fornuftige alternativet når det gjelder områder å få lands diskusjonen omkring en ny skolestruktur.

Har 400 mill. til rådighet

Tirsdag presenterte hun seks forskjellige alternativer, og hun er ikke i tvil om at det er riktig å lande på det alternativet som nok kom som den største overraskelsen på de fleste: Å ta den nye ungdomsskolen på Ytteren i bruk som barneskole, bygge et Bismo barneskole til bruk for elever fra Bismo og Alstam, og å samle elevene fra alle de sentrumsnære ungdomsskolene på dagens Mo ungdomsskole og på Moheia, som i dag er en del av Polarsirkelland videregående-skole.

Økonomisk gunstig
Nærem trakk også fram et lønning med Rana ungdomsskole vil styrke sentrum med flere ungdommer med nærhet til kino, samfunnshus, teater, museum, bibliotek, Campus Hjelgeland og et eventyrlig vitensenter. Dessuten at de minste barna blir i sine nærmiljø og kommunen slipper å lese store infrastrukturutfordringer som trafikktilknytning.

I tillegg sikres driftsgrunnlaget for Moheia fritidspark gjennom dette alternativet, sa Nærem.

Når det gjelder ungdomsskolene på Storferhei og i Ulskaperen holder vi dem på gjøtt for at de kan gå på en ungdomsskole i Moen, men etter 10 år vil

være i samsvar med en ny Rana ungdomsskole og å ta skolen som nå er under bygging på Ytteren i bruk som barneskole.

- Det nye skolebygget på Ytteren er stort nok til en barneskole og utstyret er godt egnet, sa Nærem.

Etter planen skulle denne skolen tas i bruk av elevene som i dag går på ungdomsskolene på Bismo og Selfors neste høst.

Elevene på Selfors kan enten fortsette det i to år, forutsatt at det gis dispensasjon til fortsatt skoleidrift der, eller så kan dagens Ytteren barneskole benyttes, sa Nærem.

Når det gjelder en ny Rana ungdomsskole, som altså er tenkt drifta i to bygninger, ser skoleluf for seg å kunne bygge en ungdomsskolecampus.

- Det er et betydningsfullt alternativ, sa hun med henvisning til at Talvikparken ligger midt mellom

RanaBlad

ONSDAG 22. FEBRUAR 2017

Nr. 45 - 115. årgang - Løssalg kr 35,-

SISTE NYTT
FAR, FØRER OG OPPUSING
BELEGG SENTERET
Få inspirasjon på nettsiden
VILKÅR - Ring 75 15 25 65

ranablad.no

Slik kan skole-Rana bli

SKOLESTRUKTUR: Rådmannen vil legge ned skolene på Alteren og i Dalsgrenda, men fortsatt ha barneskole på Ytteren. Ungdomsskoleelevene fra Gruben, Ytteren, Selfors og

RanaBlad

TORSdag 29. SEPTEMBER 2016

Nr. 225 - 114. årgang - Løssalg kr 30,-

Bilskade?
Med fagfolk i alle ledd - for best resultat
Helgeland Bilskade
- Fra nedtur til opptur!

ranablad.no

Glade for ny skolesjanse

HÅP: Elevrådet ved Mo ungdomsskole ble sjokkert da det ble vedtatt å legge ned skolen og flytte elevene til Gruben. Nå håper elevene at

STAR SAMMEN: Egon Haaland (H) og Nils Røder (A) mener begge er i for Moheia i Rana som en del av en ny Rana ungdomsskole er et spennende forslag. FOTO: ØYVIND BRATT

Satser nå på skoleenighet

RANA: Meldinga fra de to største partiene er klar: I denne skolestruktur-runden skal det være mulig å komme fram til ei enforent løsning.

MARIT ULRIKSEN
marit.ulrikse@ranablad.no
961 29 898

Det er Høyre Egon Haaland og Apn Nils Røder som er etter at de i forbindelse med budsjettforslaget fikk seg lagt på bordet de seks forskjellige alternativene til ny skolestruktur i Rana kommune.

- En overraskelse
At både rådmann Robert Petersen og skoleluf Lillian Nærem nå snakker varmt for og argumenterer for å samle alle ungdomsskoleelevene, med unntak av dem på ungdomsskolene i Ulskaperen og på Storferhei, synes de begge er spennende tanker.

- Dette kommer riktig nok litt som lyn fra klar himmel, og er derfor overraskende, sier Røder som er leder i kultur- og oppvekstvalget.

- Vi skal nå se nærmere på forslaget og ta det opp til vurdering i partiet. Utover det har jeg ikke flere kommentarer for vi har fått satt oss mer grundig

ninger og vurderinger av skolestrukturaksjonen.

- Jeg merker meg særlig at det nå legges opp en god prosess og følges denne mener jeg det skal være mulig å komme fram til et forslag det går an å få konsensus rundt.

- De yngste viktigst
At den nye ungdomsskolen på Ytteren, som Høyre har vært en forkjemper for, nå forenkles tatt i bruk som barneskole tar Haaland med tilsmilende ro.

Vi har hele tida vært klare på at det er de yngste elevene som er viktigst, sier Haaland.

Vi har hele tida vært klare på at det er de yngste elevene som er viktigst
EGON HAALAND
Rana Høyre

Når det gjelder ungdomstrinnet, er vi mer fleksible, sier Haaland som synes det er interessant ide å samle alle de sentrumsnære ungdomsskolene byn.

Han legger ikke skjul på at det for Høyre det har vært viktig å beholde ungdomsne i byen.

Sammes alt i byen, og vi nå får et alternativ som er økonomisk

RanaBlad

ONSDAG 2. NOVEMBER 2016

Nr. 255 - 114. årgang - Løssalg kr 30,-

Moheia blir brikke i skole-puslespillet

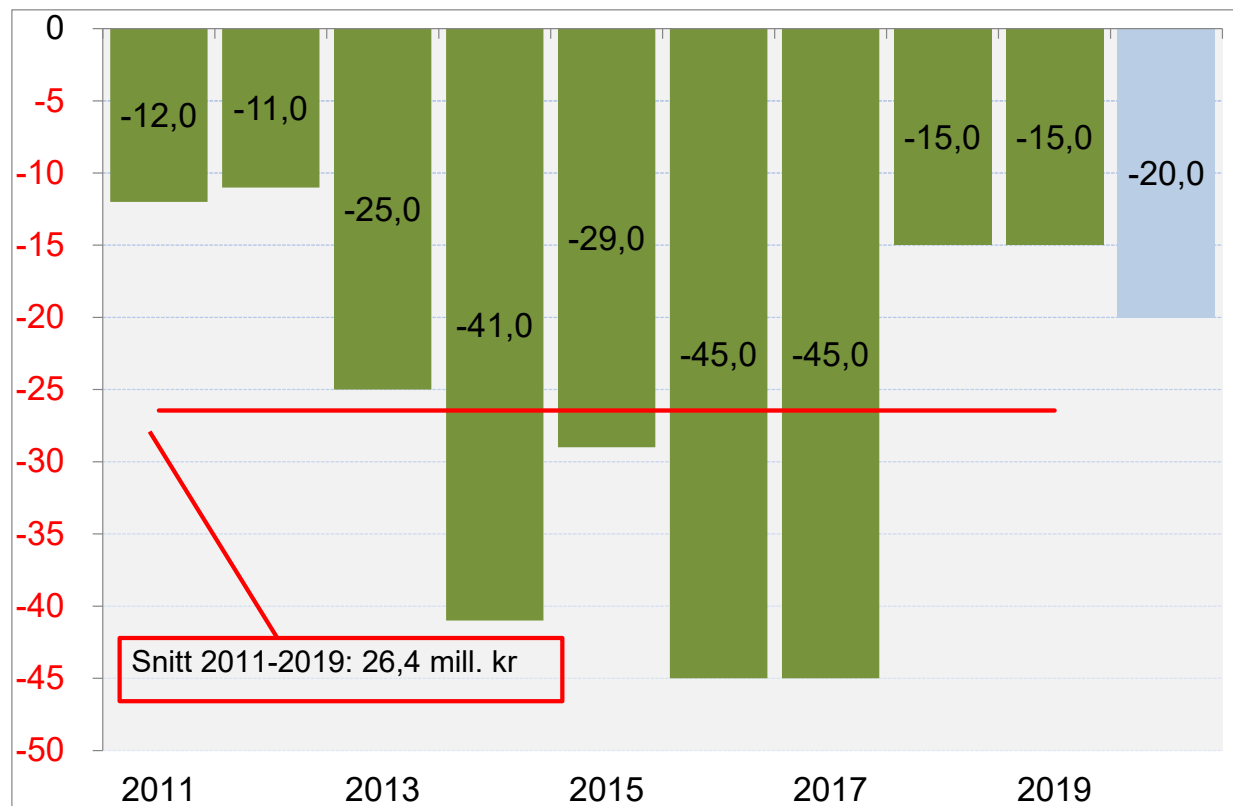

Kan bli én u-skole i byen

3

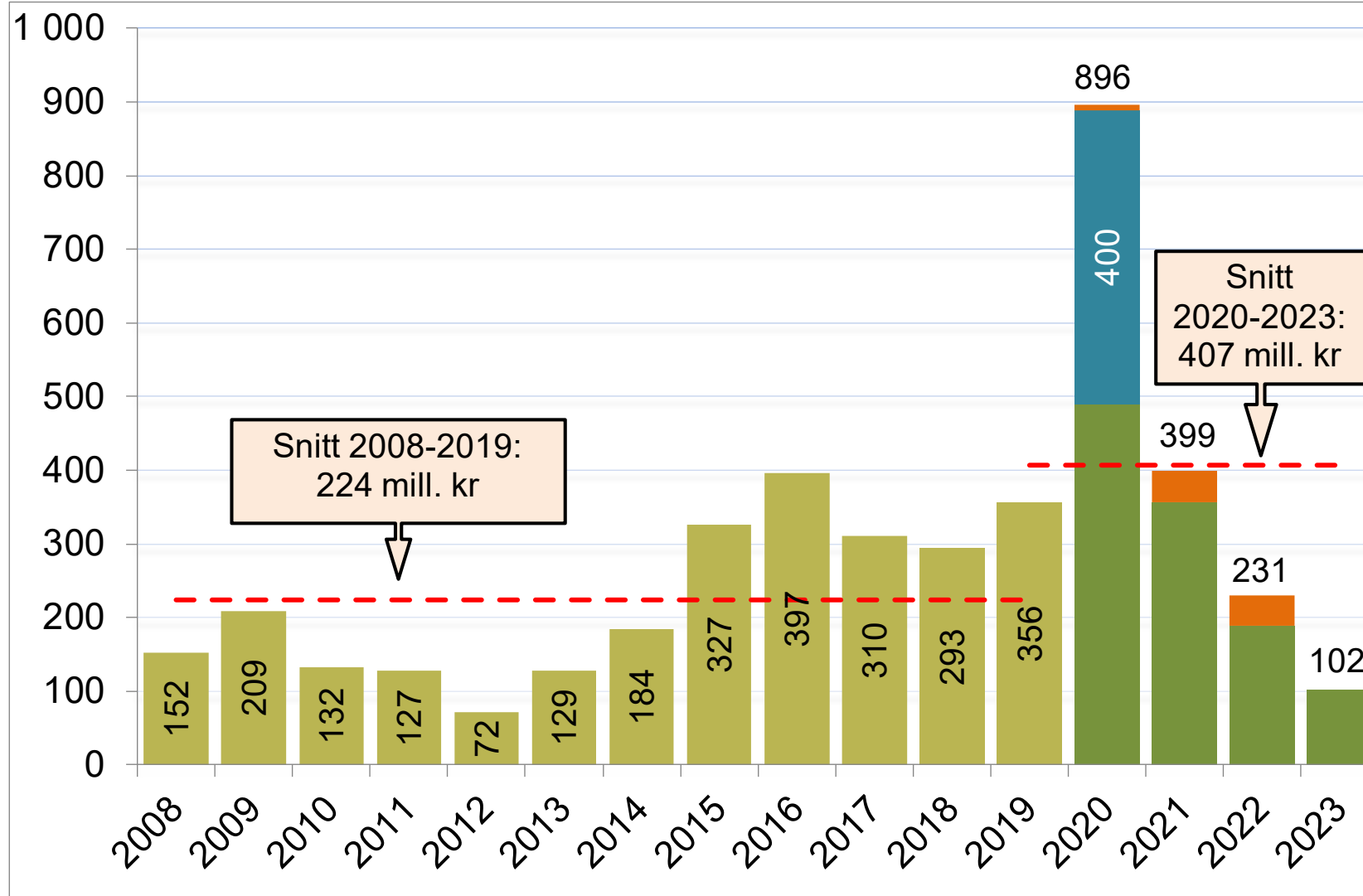
14

Måloppnåelse	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Omstillingsmål akkumulert	48	89	118	163	208	223	243	263
Awik omstillingsmål (res. drift)	-12	-15	-10	26	8	5	-7	
Akkumulert måloppnåelse	36	74	108	189	215	227	236	

- I perioden 2011 – 2019 har driften omstilt for 236 mill. kr.
- Omstillingstakten var størst i perioden 2014 - 2017 med i snitt 40 mill. kr pr år.

Brutto investeringer 2008 – 2019 (2020 – 2023)

Hva er viktig?

- Kommunikasjon! Kommunikasjon! Kommunikasjon!
- Holdninger og kultur
- Kontinuitet
- Felles ståsted
- Etablerte møtepunkter
- Langsiktighet
- Prioriteres
 - ✓ Ledelsen går i front – både politisk ledelse og administrativ ledelse

Utfordringer og utfordringsbilde

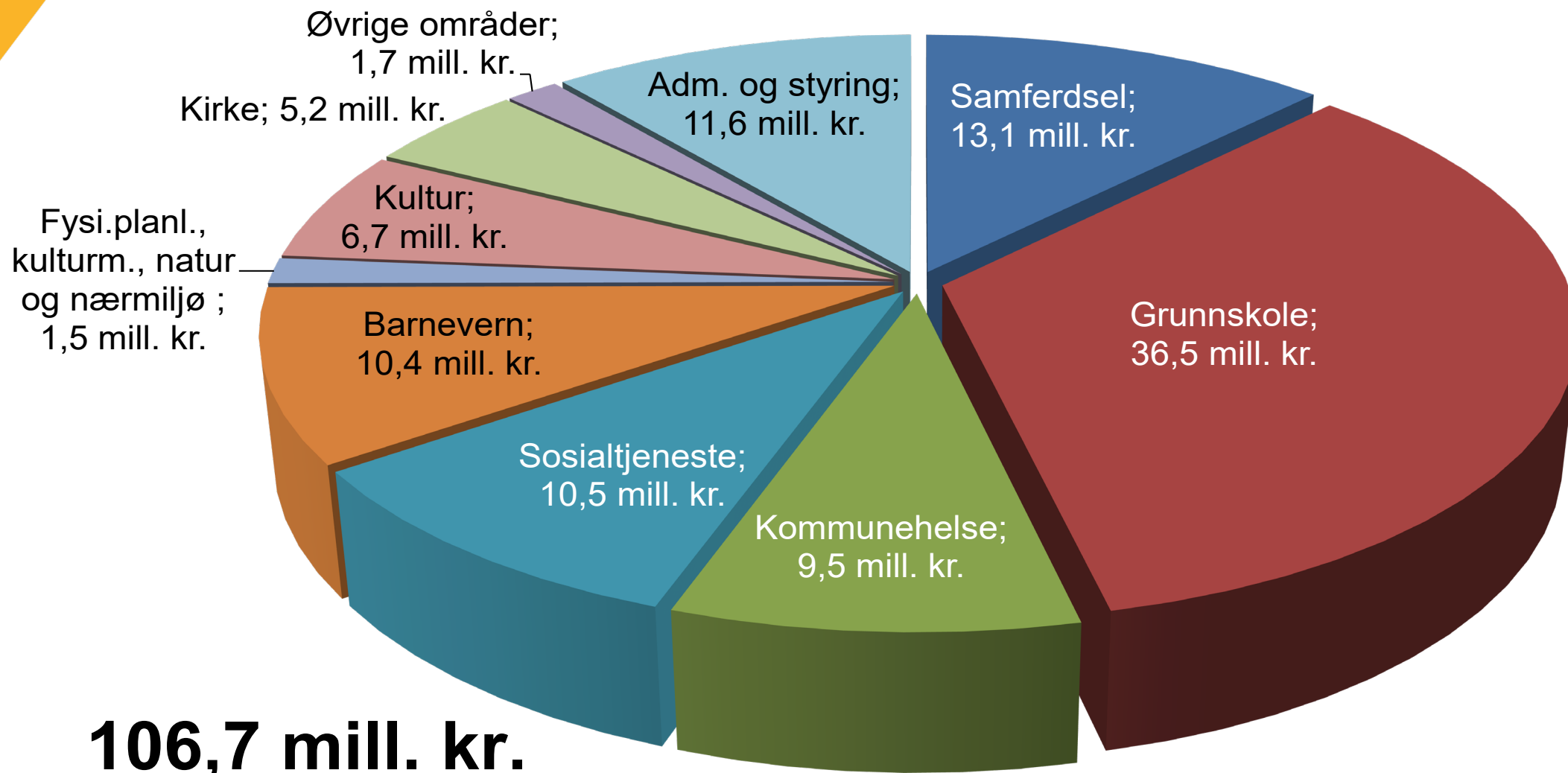
- Hvordan skal vi prioritere og samarbeide for å skape videre vekst og sikre at kommunen fremstår som attraktiv for innbyggere, tilflyttere, næringsliv og besøkende?
- Hvordan skal vi i felleskap bygge om vedtatt visjon?
- Hvordan skal vi sikre en bærekraftig utvikling som sikrer fremtidige generasjoner?

Kommunal økonomisk Bærekraft

Rådmann Robert Pettersen

Høyere ressursbruk enn sammenlignbare kommuner

106,7 mill. kr.

Utfordringer

- For høyt driftsnivå og strukturelle utfordringer
- Demografiske utfordringer - flere eldre og færre unge
- Behov for handlingsrom for å ivareta samfunnsutviklerrollen

Verktøy

- KØB modellen med økonomiske handlingsregler som skal gi langsiktig styring, bærekraft og forutsigbare kommunale tjenester.

Budsjett forutsetninger som felles plattform

- Demografi justeringer
- Nedtrekksmodell 30/70
- Økonomiske handlingsregler
- Årshjul

Sentralt budsjettunderlag

Perspektivanalyse
2021-2024

Kommunøkonomisk
analyse 2020

KOSTRA analyse
2020

Formidling

- Kommuneøkonomi er komplisert
- Mange interessenter
- Økonomisjefens ønske
 - å briljere (vise hvor vanskelig og komplisert alt er) eller...
 - å legge til rette for gode beslutninger - gjøre kompliserte ting forståelig for flest mulig!

KØB - modellen

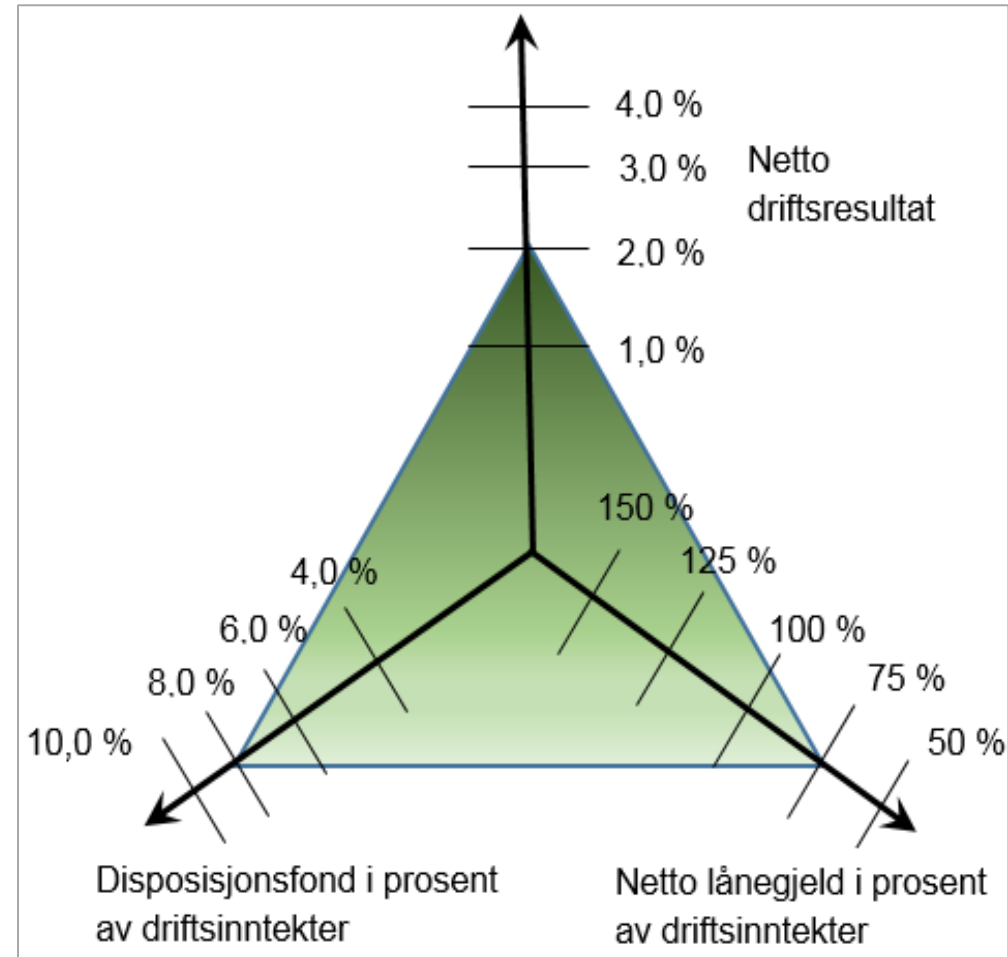

Riksrevisjonen:

«Det er sammenhengen av store lån, lavt disposisjonsfond og lavt driftsresultat som gir utfordringer.»

Riksrevisjonens undersøkelse av kommunenes låneopptak og gjeldsbelastning

Dokument 3:5 (2014–2015)

Suksessfaktorer

- ✓ Kommunikasjon! Kommunikasjon! Kommunikasjon!
- ✓ Holdninger og kultur
- ✓ Kontinuitet – impulskontroll.
- ✓ Felles ståsted – enige om hvordan verden ser ut.
- ✓ Etablerte møtepunkter
- ✓ Langsiktighet – spesielt investeringer.
- ✓ HAR prioritet
 - Ledelsen går i front – både politisk ledelse og administrativ ledelse

Bærekraftstrappa - kommuneøkonomi

Bærekraft

- Samfunnsutvikler
- Økonomisk bærekraft

Redusert NDR

- Skyver på generasjonsprinsippet

Forbruk realkapital

- Økte investeringsbehov

Bruk av reserver

- Politisk handlingsrom borte

Driftsunderskudd

- Negativt netto driftsresultat
- Velferdsleveransen får problemer

ROBEK

John Nash

1928 - 2015

Har kommunen finanspolitikere?

- Det er rådmannens plikt å ha en helhetlig tilnærming
- Hvilken rolle inntar politikerne?
 - Sektororientert?
 - Helhetsorientert?
 - **Vi må ville hverandre vel!**

